

Yeniden Çevrimlerde Toplumsal Cinsiyet Odaklı Değişiklikler: *The Split* ve *Evlilik Hakkında Her Şey**

Gender-Based Shifts in Remakes: The Case of *The Split* and *Evlilik Hakkında Her Şey*

Araştırma/Research

Göknur ÖNER*, Ayşe Şirin OKYAYUZ**, Sinem SANCAKTAROĞLU-BOZKURT***

*Araş. Gör., Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, goner@bartin.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-9514-2030

**Prof. Dr. Ayşe Şirin Okyayuz, Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, sirinokayuz@hacettepe.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0001-7512-2764

**Doç. Dr. Sinem Sancaktaroğlu-Bozkurt, Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, sinemsbozkurt@gmail.com, ORCID ID: orcid.org/0000-0003-0376-0358

ÖZET

Bu çalışma, yeniden çevrim olgusunu Çeviribilim bağlamında ve onun iki önemli alt alanı olan görsel-ışitsel çeviri (GİÇ) ve feminist çeviribilim kesişiminde ele almakta ve özellikle *The Split* dizisinin *Evlilik Hakkında Her Şey* adlı Türkçe yeniden çevrimine odaklanmaktadır. Çalışmada, kaynak ile yeniden çevrim ürünleri karşılaştırılarak toplumsal cinsiyet perspektifinden incelenmektedir. Çalışma, çevirinin yalnızca kelimelerin bir dilden diğerine aktarılmasından ibaret olmadığını, bunun yanı sıra üreticilerin kullanabileceği çok sayıda çeviri yaklaşımı, gerçekliği ve mekânı bulunduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla, görsel-ışitsel ürünlere artan ilgiyle birlikte, izleyici taleplerine ve tercihlerine hitap etmek için yeni içerik ve yapım teknikleri kullanılmaktadır. Yeniden çevrimler, televizyonun en yaygın izleme platformlarından biri olduğu Türkiye de dâhil olmak üzere birçok ülkede görsel-ışitsel içeriğin çevrilmesi ve aktarılması için popüler yöntem haline gelmiştir. Yeniden çevrimler temel olarak başka bir kültür tarafından üretilen görsel-ışitsel içeriğin erek tüketicilerin tercihlerine ve kültürel değerlerine uyarlanarak yeni bir izleyici kitlesi için yeniden çekilmesi ve sunulmasıdır. Günümüzde Türkiye çok sayıda yeniden çevrim içerik üreten ülkelerden biri haline gelmiştir. Yeniden çevrimlerin Türk kültürünün izleme alışkanlıkları içinde görsel-ışitsel ürünlerin büyük bir bölümünü oluşturduğu düşünüldüğünde, bu alışkanlıkların bu tür

* Bu makale Göknur Öner'in Hacettepe Üniversitesi'nde Prof. Dr. Ayşe Şirin Okyayuz ve Doç. Dr. Sinem Sancaktaroğlu-Bozkurt danışmanlığında yürütmekte olduğu yüksek lisans tezine dayanmaktadır.

görsel-işitsel ürünler tarafından nasıl şekillendirilebileceği sorusu ortaya çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet çalışmaları, GİÇ ve yeniden çevrimler de dâhil olmak üzere Çeviribilim perspektifinden ve yaklaşımlarından yararlanan bu karşılaştırmalı incelemede söz konusu diziler çalışılırken, yeniden çevrim *Evlilik Hakkında Her Şey* dizisinin toplumsal cinsiyet meselelerinin, özellikle de kadınlarla ilgili olanların temsilinde önemli değişikliklerle üretildiği belirtilebilir. Çalışmanın yönteminde Katerina Perdikaki'nin (2017) film uyarlamalarını göstergelerarası çeviri olarak inceleyen modeli benimsenecektir. Sonuç bölümünde, Türk kültürüne ait yeniden çevrim dizilerindeki toplumsal cinsiyet temelli değişimler ve bu değişimlerin olası nedenleri sunulacaktır. Böylece, incelenen iki kültür arasında toplumsal cinsiyet konularına ilişkin kültürel bakış açılarındaki farklılık vurgulanarak popüler bir yeniden çevrimden örneklerle bu konuların nasıl ele alındığına dair son eğilimler gösterilecektir.

Anahtar Sözcükler: Görsel işitsel çeviri, Feminist Çeviribilim, yeniden çevrimler, toplumsal cinsiyete dayalı kaymalar, Türk dizileri

ABSTRACT

This study examines the phenomenon of remake in the context of translation studies, with a particular focus on the Turkish remake of *The Split* series entitled *Evlilik Hakkında Her Şey*. The study analyses the original and remake products from a gender-based perspective. The study emphasizes that translation is not only about transferring words from one language to another, but that there are many translation approaches, realities and venues available to producers. Thus, with the growing interest in audio-visual products, new content and production techniques are being used to cater to audience demands and preferences. Remakes have become a popular method for translating and transferring audio-visual content in many countries, including Turkey, where television is one of the most common viewing platforms. Remakes are basically the remaking and re-presentation of audio-visual content produced by another culture for a new audience by adapting it to the preferences and cultural values of the target consumers. Given that remakes make up a significant portion of audio-visual products in Turkish culture, it is worth considering how these products shape viewing habits. This comparative analysis draws on perspectives and approaches from gender studies, AVT, and Translation Studies, including remakes. It is noted that the remake *Evlilik Hakkında Her Şey* significantly changed the representation of gender issues, particularly those related to women. The study's methodology adopts Katerina Perdikaki's (2017) model, which analyses film adaptations as intersemiotic translation. The conclusion will present gender-based shifts in the Turkish remake series and the possible reasons for these shifts, highlighting the difference in cultural perspectives on gender issues between the two cultures studied, and demonstrating recent trends in how these issues are portrayed, with examples from a popular remake.

Keywords: audiovisual translation, Feminist Translation Studies, remakes, gender-based shifts, Turkish series

1. Giriş

Çeviribilim, yirminci yüzyılın ikinci yarısında James S. Holmes'un 1972 tarihli ufuk açıcı çalışmasıyla ayrı bir disiplin olarak kabul görmeye başladığından bu yana, "iktidar mücadeleleri, stratejileri, çıkarları ve faydaları ile sosyal bir alan olarak tanımlanan bilimsel bir alan haline gelmiştir" (Bourdieu, 1976)¹. Ayrı bir bilim olarak kendini kabul ettiren çeviribilim disiplinlerarası doğasını devam ettirmektedir. Bu doğrultuda, görsel-

¹ Aksi belirtilmediği sürece İngilizce kaynaklardan alınan alıntılarda çeviri yazarlara aittir.

işitsel ürünler ile 1930'lu yıllarda yolları kesişen çevirinin, çeviribilim içerisinde, Görsel-işitsel Çeviri olarak ayrı bir alana dönüşmesi ve bu alandaki çalışmaların artması ancak 1990'lı yıllar itibariyle mümkün olmuştur (Okyayuz, 2019). Toplumsal cinsiyet çalışmalarının da çeviribilim içinde bir çalışma alanı olarak nispeten geç ortaya çıktığı görülebilir. Görsel-işitsel çeviri ve feminist çeviri üzerine çalışmalar artıyor olsa da üç disiplinin kesiştiği ve çok disiplinli bir kapsamı işaret eden yeniden çevrimlerdeki toplumsal cinsiyet konularının daha az özenle incelenmiş olduğu ifade edilebilir. Alanın haritasını çıkarmak için daha fazla ve derin araştırmalara ve vaka çalışmalarının derlenmesine ihtiyaç vardır. Bu alan, genellikle metinlerin uyarlanması ve yeniden çevrilmesinin ilk aşamasını gerçekleştiren çevirmenler için genel çeviri eğilimlerinin belirlenmesine yardımcı olmak açısından çok önemli olabilir. Çevirmenlerin ve uyarlamacıların yanı sıra, toplumsal cinsiyet meselelerini ve Türk toplumunun günlük yaşamı ve eğlencesi için hayati önem taşıyan dizi ve film gibi ürünlerde kadın ve erkek temsillerini çevreleyen kültürel ve sosyolojik normları belirlemek için de bu tür araştırmalar gereklidir. Dolayısıyla, bu üç alanın kesişimi akademik anlamda son zamanlarda önem kazanmıştır.

Kitle iletişim araçları arasında önemli bir yere sahip olan televizyon yayınları, toplumun güzel, iyi, doğru algısını manipüle ederek düşünce dünyasının şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Ünal & Durualp 2012). İnsanların yaşamlarını ve düşüncelerini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen bu ürünlerin kaynak ve yeniden çevrim sürümlerinde toplumsal cinsiyet temelli değişikliklerin olduğu fark edilmektedir. Orero'ya (2008) göre, "zamanın ve tarihsel koşulların şekillendirdiği farklı retorik gelenekler nedeniyle, farklı kültürler olayları farklı şekillerde anlatır" (s. 180). Bu nedenle, kaynak ürünün Türk izleyicisi için çevrildiği ve aktarımda cinsiyete dayalı değişimler içerdiği göz önünde bulundurulduğunda, bu çalışma, *The Split*'in Türk kültürü için yeniden çevriminde bu olguları ve olayları örnekleyerek, tarihsel koşulların ve farklı kültürlerin çeviri yaparken ötekiyle nasıl etkileşime girdiğine veya öteki karşısında nasıl dönüşüme uğradığına dair kanıt sağlamayı hedeflemektedir.

Bu Gambier'nin (2003) yeniden çevrimlere bakış açısında da görülebilir. Ona göre, yeniden çevrimler, dili, olay örgüsünü, karakterleri ve kültürel bağlamı, tüm değerleri ve varsayımlarıyla birlikte değiştirme sürecini içeren bir tür uyarlama şeklidir. Aynı zamanda sanatsal bir çeviri türü olarak da değerlendirilebilen yeniden çevrimler, yeniden inşa edildikleri toplumla uyumlu hale getirilmek için değişikliklere uğrayabilir. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı, bu değişikliklerin nedenlerini ortaya koymaktır. Bununla birlikte, Okyayuz'a (2016) göre, yeniden çevrimlerin ortak özelliği, kaynak kültür ürününün erek kültürde anlam kazanması için kültürel unsurlar ve gerçekler çerçevesinde yapılan değişikliklere uğramasıdır. Dolayısıyla, bu tür yeniden çevrimlerin amacı, erek kültürü yansıtan bir ürün sunmaktır. Bazı durumlarda, yapılan değişiklikler, yeniden çevrimlerin yaratıcı yazarlarının sanatsal özgür seçimi olabilirken, diğer durumlarda bu değişikliklerin belirli temalar altında sınıflandırılabilen sistemli değişiklikler olduğu görülür (ss. 233-234).

Bu çalışmanın kapsamını, İngiliz dizisi *The Split*'in 18 bölümü ve Türk yeniden çevrimi *Evlilik Hakkında Her Şey*'in 33 bölümü oluşturmaktadır. Kaynak dizinin yeniden

çevrimindeki toplumsal cinsiyet temelli kaymalar, Perdikaki'nin (2017) kitaplardan yapılan film uyarlamalarının analizi için sistematik bir model ortaya koyduğu çalışması temelinde tartışılmaktadır. Perdikaki film uyarlamalarına odaklanmasına rağmen söz konusu modelin başka çalışmalar için de kullanılabileceğinden bahseder, bu görüşten hareketle bu çalışma, yeniden çevrim dizilerindeki değişimleri ve bu değişimlerin Türk toplumundaki nedenlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmanın inceleme bölümünde Perdikaki'nin çalışmasını temel alan bir nicel tablo sunulmuştur. Bu tablo, *Evlilik Hakkında Her Şey*'in Perdikaki'nin modeline göre dört konu kategorisinden hangilerinin korunduğunu, değiştirildiğini veya çıkarıldığını göstermektedir. Nitel bir analizi takiben ise değişim kategorileri ayrı ayrı ele alınarak örnekler verilmiştir. Bu bölümde, örnekler Türk toplumuna ilişkin sosyolojik çalışmalardan alıntılarla açıklanmıştır. Temsili örnekler ve çalışmanın bulgularına geçmeden önce kısaca çalışmanın iki ayağını oluşturan görsel-işitsel çeviride bir çalışma alanı olan yeniden çevrimlere ve feminist çeviri çalışmalarına değinmek yerinde olacaktır.

1.1 Görsel-işitsel Çeviri ve Yeniden Çevrimler

Görsel-işitsel çeviri, adından da anlaşılacağı gibi hem işitsel hem de görsel katmanları olan materyallerin çevirisinden oluşur. Bunlar: dış sesler, müzik, konuşma gibi işitsel unsurlar ve ekrandaki oyuncular, arka plan görüntüleri, manzaralar ve ekranda görsel olarak gözlemlenebilen yazılar gibi görsel unsurlardır. Orero'nun (2004) belirttiği gibi, teknolojik gelişmeler görsel-işitsel çeviriyi "Çeviribilimin en dinamik alanı" haline getirmiştir (s. 8). Görsel-işitsel çeviri türlerine baktığımızda en yaygın iki tür olarak altyazı ve dublaj çevirileri öne çıkar. Diaz Cintas ve Remael (2007) dublajı şu şekilde açıklamaktadır:

Dublaj, görsel-işitsel bir metnin senaryosunun çevrilmesi ve dudak senkronizasyonundan oluşur ve daha sonra bir dublaj yönetmeni tarafından yönlendirilen oyuncular tarafından ve varsa bir dil danışmanı veya dublaj asistanının tavsiyesi ile gerçekleştirilir (s.6).

Diaz Cintas ve Remael'e (2007) göre altyazı ise şu şekilde tanımlanabilir:

Konuşmacıların kaynak diyaloglarının yanı sıra görüntüde yer alan söylemsel unsurları (harfler, ekler, grafitiler, yazılar, pankartlar ve benzerleri) ve film müziğinde yer alan bilgileri (şarkılar, sesler) yeniden anlatmaya çalışan, genellikle ekranın alt kısmında yazılı bir metin sunmaktan ibaret bir çeviri uygulaması (s. 8).

1920'lerden itibaren, daha önce denenmiş çok dilli sürümler üretmek ve dublaj gibi alternatiflere göre daha ekonomik ve zaman dostu bir seçenek olarak altyazılar ortaya çıkmıştır.

Türkiye'deki GİÇ uygulamalarına ve çalışmalarına bakıldığında, görsel işitsel ürünlerin ülkeye çeviri yoluyla girdiği görülmektedir. Okyayuz ve Kaya (2017) da Osmanlı İmparatorluğu'nun 1914'ten itibaren sinemaya sahip olduğunu ancak filmlerin çeviri ürünler olduğunu vurgulamaktadır. 1920'lerin başında GİÇ uygulamalarının, yeni kurulan Cumhuriyet'te sinema kültürünün eksikliklerini gidermek, Batı'ya yaklaşmak, onu ve kültürünü daha iyi tanımak, halka kitlesel ve ucuz eğlence sağlamak amacıyla yapıldığı görülmektedir (ss. 76-77). Dolayısıyla yeni kurulan bu cumhuriyette çeviri önemli bir araç olarak kullanılmıştır. Çünkü çeviri, Türk toplumunun hedeflerine ulaşması için bir

repertuar sağlayacak biçim ve fikirleri ithal etmenin bir aracı olmuştur (Tahir Gürçağlar, 2009).

Sinema endüstrisindeki yükselişi, 1920'lerin sonu ve 1930'ların başında, başlıca çeviri türlerinin dublaj ve uyarlama olduğu ve insanların bu çeviri ürünleri sayıları giderek artan sinemalarda, bazen kasabalarda kurulan açık hava sinemalarında gördüğü dönemde başlamıştır (Okuyuz, 2017a). 1950'lerden 1980'lere kadar Türkiye'de GİÇ'e bakıldığında, en yaygın örneklerinden biri olan uyarlamaların 1950'lerin sonu ve 1960'ların başında oldukça yaygın bir şekilde yapıldığı görülmektedir (Okuyuz ve Kaya, 2017, s. 78). Bu dönemlerde sinema sahipleri için bir filmi seyirciye sunmanın ucuz ve kolay bir yolu olmasının yanı sıra, uyarlamalar ve yabancı yapımlar Türk halkını Batı'yı daha fazla tanımaya teşvik etmiştir. 1970'li ve 1980'li yıllarda televizyonun ve TRT'nin Türkiye'ye gelişi, Türkiye'deki görsel-işitsel ve GİÇ repertuarını geçen yıllara göre değiştirmiştir. İlk yayını 31 Ocak 1968'de yapılan TRT'de çoğunlukla yabancı yapımlar gösterilmiş ve en yaygın GİÇ türü dublaj olmuştur (Okuyuz ve Kaya, 2017, s. 84). Günümüz GİÇ ve TV ilişkisinde de bu çalışmada olduğu gibi yeniden çevrimlerde ya da ilgili görsel-işitsel ürünlerde aynı motiflerin örnekleri görülebilmektedir.

Sinemanın sadece görsel ürünlerle başladığı dönemden bu yana birçok çığır açıcı değişim yaşanmıştır. Yeniden çevrimler de bu gelişmelerin beraberinde getirdiği GİÇ türlerinden biridir. "Neredeyse sinemanın kendisi kadar eski" olan yeniden çevrimlerin ilk örneğinden bu yana, "filmlerin ve TV şovlarının her zaman yeniden çevrildiği, genellikle dilsel ve kültürel sınırları aştığı" açıktır (Evans, 2018, s. 160). Yeniden çevrimler, yabancı bir kültürde üretilen görsel-işitsel bir ürünün kaynak olarak alınıp yeni bir kültürde farklı bir dilde yeniden üretilmesi olarak tanımlanabilir. Leitch'e (2002) göre yeniden çevrimler "eski filmlerin yeni versiyonlarıdır" (s. 37). Mazdon'a (2000, s. 2) göreyse "daha önceki bir senaryoya dayanan filmlerdir".

Ancak, yeniden çevrimlerin çeviribilimde bir tür GİÇ olarak kabul edilmesi uzun zaman almıştır. Evans (2014), çeviribilimde bir çeviri türü olarak yeniden çevrimlerin nadiren çalışılmasını, çeviribilim akademisyenlerinin, sözlü ve yazılı dili içeren ancak bunlarla sınırlı olmayan çoklu film modlarının yeniden çevrilmesinden ziyade, metinlerin dilsel özelliklerine odaklanmış olmalarına bağlar. Bununla birlikte, çeviribilim alanındaki akademisyenler sayesinde bu durum son yıllarda değişmektedir. Bu bağlamda, GİÇ ve özellikle Türkiye'deki yeniden çevrim uygulamaları üzerine çalışan Okuyuz (2016), yeniden çevrimlerde yapılan işin özünde 'kültürlerarası iletişim' sağlayan bir ürünün aktarıldığını ve bu eylemin tıpkı altyazı ve dublajda olduğu gibi Çeviribilimin çalışma alanına girdiğini savunur ve yeniden çevrimleri çeviri çalışmaları altında incelemenin gerekçesini Gideon Toury'nin önermelerine dayandırır. Toury (2012), bir metnin çeviri olarak kabul edilebilmesi için kaynak metin şartı, aktarım şartı ve ilişki şartı olmak üzere üç şart sıralar (s. 28).

Toury'nin çeviri önermelerine bakıldığında, birinci olarak kaynak metnin varlığı, ikinci olarak metnin aktarılması ve üçüncü olarak kaynak metin ile erek metin arasındaki ilişki bulunmalıdır. Yeniden çevirme sürecinde, her yeniden çevrimin açılış ve kapanış jeneriğinde bir kaynak metin olduğu kabul edilmelidir. Türkçe erek metin ile kaynak metin arasındaki ilişkide farklılıklar, benimseme ve görsel-işitsel ürünleri yeniden

çevirenlerin sanatsal katkıları gibi faktörler üzerinde incelenebilir. Bu bağlamda, Toury'nin yaklaşımı çevirinin temel öğelerini ve çeviri sürecindeki ilişkileri vurgulamaktadır. Toury'nin bir ürünün çeviri olarak kabul edilmesi için önerdiği üç şartın yeniden çevrimlerde olduğu görülebilir. Çeviri süreci, biri kaynak metin diğeri de aktarım sürecinde oluşturulan çeviri metin olmak üzere iki tarafı içerdiği gibi, yeniden çevrimler de bu iki tarafı içerir. Kaynak metin, kaynak dizi ya da film gibi bir yapıtken; erek metin de yeniden çevrimdir.

Okyayuz (2016), yeniden çevrimlerde, yapılan işin özünde kültürlerarası iletişimi sağlayacak bir ürünün aktarıldığını, bunun da tıpkı altyazı ve dublaj gibi çeviri türlerine girdiğini savunmaktadır. Günümüzde yeniden çevrimler, GİÇ'in bir parçası olarak değerlendirilmektedir. GİÇ'in tarihine bakıldığında, Scognamillo'ya (2014) göre, Türkiye'de sinema ve film endüstrisi yabancı filmlerin Türkçeye uyarlanması ya da dublajı yoluyla gelişmiştir (akt. Okyayuz, 2016). Okyayuz (2017a) da teknik yeniliklerin Türkiye'de görsel-işitsel ürünlerin ithalatı için yeni fırsatlar doğurduğunu ve 20. yüzyılda sinema ve televizyonun Türk toplumunun evrimine hem Türk kimliğini koruyacak hem de belirli bir yönde geliştirecek şekilde katkıda bulunduğunu belirtir.

21. yüzyıla gelindiğinde ise, RTÜK'ün verilerine göre Türkiye'de karasal ortamda yayın yapan 16 ulusal, 8 bölgesel ve 151 yerel televizyon aracılığıyla toplam 175 televizyon kanalı bulunmaktadır. 350 televizyon kanalı uydu üzerinden, 172 televizyon kanalı ise kablo üzerinden yayın yapmaktadır (Yusuf, 2022). İnsanlar yaklaşık 3 saat 34 dakika televizyon izlemektedir (RTÜK, t.y.). Bu yüksek izlenme oranlarına ve kanallara bağlı olarak, son beş yıl içinde Türkiye'de yapılan yeniden çevrim dizilerin sayısı artmıştır.

Bu çalışmanın kapsamında bakıldığında, son beş yıl içerisinde Türkiye'de yapılan yeniden çevrim diziler aşağıda görülebilir:

Tablo 1

2020-2024 Yılları Arasında Türkiye'deki Yeniden Çevrim Dizilere Örnekler

Kaynak Diziler	Yeniden çevrimler
Dr. Foster (2015-2017)	Sadakatsiz (2020-2022)
Show Window: The Queen's House (2021-2022)	İyilik (2022-2023)
Shtisel (2013-2021)	Ömer (2023-present)
La Chica que Limpia (2027-2018)	Adım Farah (2023-present)
Cunning Single Lady (2014)	Aşk Mantık İntikam (2021-2022)
Your Honor (2020)	Hâkim (2022)
New Amsterdam (2018-2023)	Hayat Bugün (2022)
Happy Valley (2014)	Son Nefesime Kadar (2022)
Ashita, Mama ga Inai (2014)	Çocukluk (2020)
Innocent Defendant (2017)	Mahkûm (2021-2022)
Liar (2017-2020)	Yalancı (2021)
Without Family (1994)	Taçsız Prenses (2023-)
Dr. Romantic (2016-present)	Kasaba Doktoru (2022-2023)
Queen Sugar (2016-2022)	Kraliçe (2023)

1.2 Toplumsal Cinsiyet ve Çeviri

Çeviribilim, 1980'lerde kültürel bir dönüşle birlikte toplumsal cinsiyet çalışmalarıyla bağlantı kurmuş ve feminist çevirinin önünü açmıştır. Abdal'a (2022) göre feminist çeviri kavramı, çeviriyi toplumsal dönüşüm mekanizmalarını etkileyen kültürlerarası bir yenden yazma eylemi olarak kavramsallaştıran 1980'lerin sonundaki kültürel dönüş yaklaşımının getirdiği kuramsal açılımlardan ortaya çıkmıştır (s. 11). Feminist çeviri kavramıyla birlikte feminist akademisyenler ve çevirmenler toplumsal cinsiyet rollerinin çeviri süreçlerini ve ürünlerini nasıl etkilediğini sorgulamaya başlamış, çevirmenler, feminist ideolojiyi hem kendi kültürlerinde hem de küresel olarak yaymak için feminist metinleri çevirmeye başlamıştır. Böylece, çevirilerde ve metinlerde kadınların nasıl temsil edildiği, toplumsal cinsiyetin çevirilerde dil kullanımını nasıl etkilediği incelenmeye başlamıştır. Böylelikle, çeviri ve feminizm arasında, dili alanın temel araçlarından biri olarak konumlandıran bir bağlantı ve ortaya çıkan güçlü bir karşılıklı ilişkiyle, toplumsal cinsiyet çalışmaları ve çeviribilim, hem kadınların sosyal ve edebi dünyadaki yerini hem de çevirinin akademik ve edebi dünyadaki yerini güçlendirmek için birlikte çalışmıştır.

GİÇ gibi farklı çeviri alanları, toplumsal cinsiyet konularıyla etkileşim halindedir. Toplumsal cinsiyetin çeviribilim alanında çalışılmasının, toplumu şekillendiren toplumsal cinsiyet rollerini ve yapılarını anlamak, belirli grupların zarar görmesine neden olabilecek normları değiştirmek ve daha kapsayıcı ve eşitlikçi çeviri süreçleri ve ürünleri yaratmak için önemli olduğu söylenebilir. Dil, toplumların fikirlerinin inşasında en önemli faktörlerden biri olarak, toplumsal cinsiyetin dillerde nasıl inşa edildiğini ve yansıttığını ortaya çıkarmakta ve kalıp yargılara meydan okumakta yardımcı olabilir. Dil, toplumsal iktidar yapılarını yansıtan ve sürdüren güçlü bir araç olduğu için çeviri bu konuda en önemli araçlardan biridir ve çeviri yoluyla farklı kültürlerin eşitlikçi ve tabusuz toplumsal cinsiyet rolleri ve anlayışları diğer kültürlerle ve dillere tanıtılabilir ki bu feminist çeviri çalışmalarının odaklandığı noktalardan da biridir.

Türkiye'de ise feminist düşünce ve hareketlerin varlığını hissettirmeye başlaması 19. yüzyıla kadar uzanmaktadır. 1980'lere gelindiğinde, Türkiye'de feminist çevirinin ve toplumsal cinsiyet çalışmalarının başlangıcı, ikinci dalga feminist hareketin ülkede kendini hiç olmadığı kadar belirgin hale getirmesiyle başlar. Kadın Çevresinin çevirileri, Türkiye'de feminizm konusundaki yerel bilgi ve teorik repertuarın gelişmesine katkıda bulunur (Ergün, 2016). Luise von Flotow'un (1991) feminist çeviri stratejileri gibi çeşitli yöntemler kullanılarak, yerel bir feminist söylem ve bilinç oluşturulur. Feminist çevirmenler, önsöz gibi stratejiler kullanarak çeviri süreçlerini açıklamayı, kendilerini görünür kılmayı ve okuyucuyu toplumsal cinsiyet önyargıları konusunda bilgilendirmeyi amaçlamıştır.

Bugün alana baktığımızda, bu alandaki çalışmaların sayısının hala yeterli olmadığı, ancak yıllar geçtikçe alanın önem kazanmaya, gelişmeye ve çalışma sayısının artmaya devam ettiği görülmektedir (bkz. Çelik, 2022; Dağabak, 2018; Karadağ, 2013; Yücel & Orhan, 2018).

2. Yöntem

Bu çalışma, toplumsal cinsiyet çalışmaları temelli bir bakış açısıyla yeniden çevrim dizilerdeki kaymaları ve nedenlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemine sahip bu çalışma betimseldir. Çalışmanın bütüncesini İngiliz televizyon dizisi *The Split* ve onun yeniden çevrimi olan *Evlilik Hakkında Her Şey* oluşturmaktadır. Kaynak dizinin toplam 18 bölümü ve yeniden çevrim dizinin 33 bölümü izlenmiş ve bu dizilerdeki toplumsal cinsiyete dayalı kaymalar karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Kaymalar incelenirken Perdikaki'nin (2017) kitapların film uyarlamalarının analizi için sistematik bir model ortaya koymaya çalıştığı çalışması kullanılmıştır. Diziler arasındaki toplumsal cinsiyete dayalı kaymaları tespit etmek için alınan notlardan yola çıkarak, Perdikaki'nin (2017) modeli temelinde bu kaymalar için dört farklı kategori belirlenmiştir. Kaynak ve yeniden çevrim dizi arasındaki toplumsal cinsiyete dayalı kaymaların en çok hangi noktalarda gerçekleştiği incelenmiş, Perdikaki'nin modeli bu kaymalar özelinde uyarlanarak "Karakter Kaymaları, Olay Örgüsü Kaymaları, Diyalog Kaymaları, Mekân Kaymaları" kategorileri belirlenmiştir. Kategoriler altında gruplanan kaymalar daha sonra Perdikaki'nin (2017) 3 kayma stratejisi olan "Kısmi Değiştirme", "Değiştirme" ve "Dönüştürme" stratejileri kullanılarak incelenmiştir. Daha sonra, Türk toplumuna ilişkin sosyolojik çalışmalar, tezler, makaleler ve resmî belgelerden destekleyici veriler sağlanarak dört konu kategorisindeki her bir örneğin niteliksel tartışması ortaya konmuştur. Bu sayede, yeniden çevrim dizilerdeki değişimlerin neler olduğu ve kaynak dizinin Türk toplumuna çevrilmesinde bu kaymaların gerçekleşme nedenleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Aşağıda, Perdikaki'nin (2017) modeli temel alınarak belirlenmiş dört tanımlayıcı kategori incelenirken kullanılacak kayma stratejilerinin bir tablosu görülebilir:

Tablo 2

Katerina Perdikaki'nin Kayma Türleri Sınıflamasına Dayalı Tablo

Kısmi Değiştirme	Değiştirme	Dönüştürme
İlave	Farklanma	Ekleme
Sadeleştirme	Abartma	Çıkarma
	Somutlaştırma	
	Duygu yükleme	

2.1 The Split ve Evlilik Hakkında Her Şey

The Split, (2018-) Birleşik Krallık'ta BBC One kanalında yayınlanan bir İngiliz hukuk drama dizisidir. Dizi 3 sezondan oluşmakta ve her sezon 6 bölüm içermektedir. The Defoes adında bir aile hukuku firması olan bir aileyi konu almaktadır. Dizide bir anne ve onun üç kızı olmak üzere dört farklı kadının yaşamı ele alınır. Bu dizide evlilik, ilişki, ihanet ve bağlılık gibi kavramların karakterler üzerinden nasıl kurgulandığı görülmektedir (The Split, 2021).

The Split, Türk yapımcı MF Yapım tarafından yeniden çevrilerek Türkiye'de 21 Eylül 2021 tarihinde FOX TV'de *Evlilik Hakkında Her Şey* adıyla yayınlanmaya başlanmıştır. Bu yeniden çevrim dizi, Türkiye'nin ilk hukuk dizisi olarak tanıtılmıştır (Beyaz, 2021). Dizin yayıncısı FOX TV'de *Evlilik Hakkında Her Şey*'in konusunu şöyle anlatır:

(...) Cevher ailesine mensup birbirinden çok farklı dört kadının ortak geçmişlerine tepkileri de altından kalkma yöntemleri de birbirinden farklıdır. Bir evliliğin bütün aşamalarını bu dört kadın kahramanımız üzerinden görürüz. Çolpan boşanmış, Azra uzun yıllardır evli, Güneş evlilik arifesinde ve Sanem ise evlilik kavramını tümüyle reddetmektedir. Müvekkillerin hikayelerinin de dahil olmasıyla *Evlilik Hakkında Her Şey*; aile, aşk, sadakat ve boşanma düzeninin kirliliğini gözler önüne sürmekten çekinmeyecek hikayeleriyle seyirciyi buluşturacaktır.

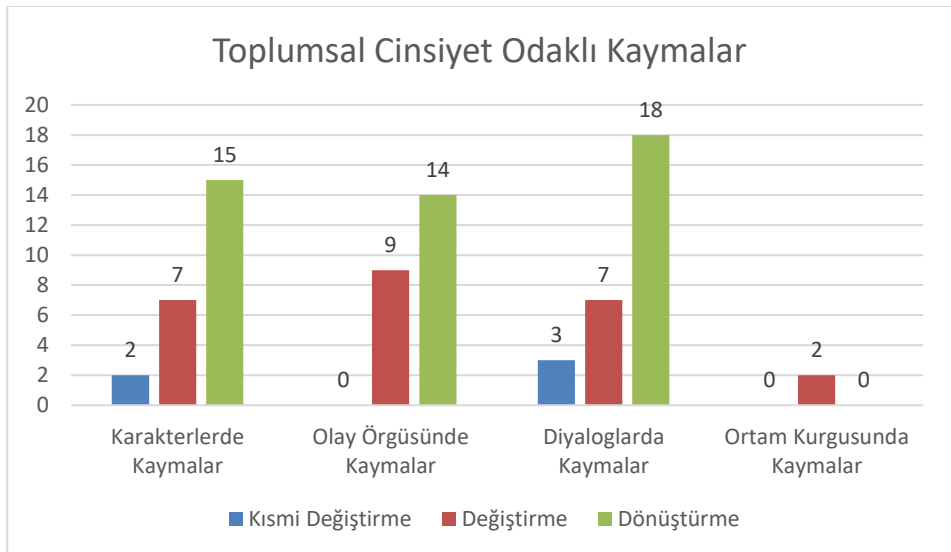
Yeniden çevrim dizi, kaynak dizideki birçok olay ve karakteri korurken, toplumsal cinsiyet rolleri ve sosyal normlar açısından birçok değişiklik içermektedir. Farklı kültürlerin toplumsal cinsiyet rolleri ve ilişki dinamikleri konusunda farklı bakış açıları olduğundan, iki dizi arasındaki kaymalar aşağıda ayrıntılı olarak incelenerek bu farklılıklarla nasıl başa çıkıldığı ve yeniden çevrim sürecinde izlenen çeviri stratejileri ve bunların nedenleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

3. Bulguların Yorumlanması

Aşağıdaki grafik, Perdikaki'nin (2017) modelinden yararlanarak, cinsiyete dayalı kaymaların dört yeniden çevrim kayma kategorisine oransal dağılımını göstermektedir:

Şekil 1

Toplumsal Cinsiyet Odaklı Kaymalar

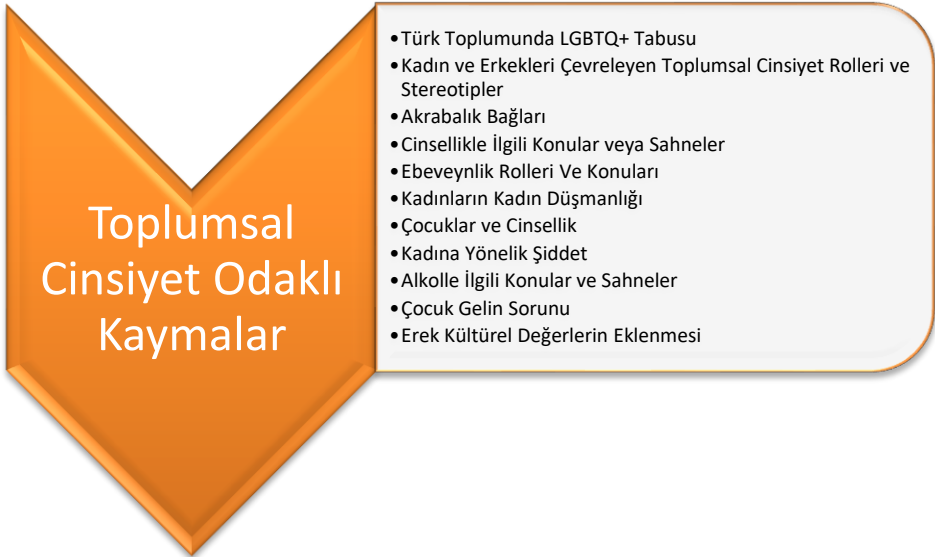
Bu çalışmanın kısıtları kapsamında, karşılaştırmalı olarak incelenen kaynak ve erek diziler arasında bulunan toplumsal-cinsiyet odaklı kaymalara münferit olarak yer verilmeyecek, bunlar makalenin dayandığı tezde ayrıntısı ile verildiğinden ve çok uzun bir inceleme ve anlatıyı kapsadığından bu bulguların özellikle tartışma ve yorumlamasına yer verilecektir.

İki ürün arasındaki toplumsal cinsiyet kaymalarına bakıldığındaki bulgular dikkat çekicidir. Kaynak ve erek metin dizileri arasındaki bu kaymaların çevirisinde Perdikaki'nin (2017) modeli uyarlanıp incelendiğinde, en sık kullanılan çeviri stratejisinin ekleme ve çıkarma alt stratejilerini içeren dönüştürme stratejisi olduğu görülmüştür.

Yukarıda 4 kategori altında incelenen yeniden çevrim dizide gerçekleştirilen toplumsal cinsiyet temelli kaymaların özellikle bazı temalarda yapıldığı görülmüştür. Bu temalar aşağıdaki gibidir:

Şekil 2

Evlilik Hakkında Her Şey'de Cinsiyete Dayalı Kayma Temaları

Yeniden çevrim *Evlilik Hakkında Her Şey* dizisinde bu temaların nasıl ele alındığı ve izleyiciye nasıl aktarıldığı aşağıda örneklerle detaylı olarak analiz edilmiştir.

3.1 Türk Toplumunda LGBTQ+

İki sürümün karşılaştırılmasında özellikle LGBTQ+ karakterlerde değişiklikler yapıldığı gözlemlenmektedir. Örneğin, kaynak dizi *The Split*'te, başrol karakteri Hannah'ın patronu 40'lı yaşlarında siyahi bir adam olan Alex Zander Hale'dir. Dizide, Zander eşcinseldir ve çevresindeki herkes bunu bilmektedir.

Yeniden çevrimde Azra'nın patronu, 60'larında beyaz ve heteroseksüel bir erkek olan Erman Arsen'dir. Dolayısıyla Zander karakterinin yeniden çevrim diziden silinip yerine başka bir karakter eklemesi yapıldığı görülür. Bu durumda yeniden çevrim dizide, çıkarma stratejisinin neden olduğu bir dönüştürme kayması olduğu söylenebilir. Türkiye'de LGBTQ+ bireylerin konumu ve onlara bakış açıları incelendiğinde, toplumda tabularla çevrili bir ortam olduğu ve bu bireylerin ve sorunlarının Türk televizyonlarındaki temsilinin bir dizi kültürel, dini, sosyal ve siyasi dinamikten etkilendiği açıkça görülebilir. Heteronormativiteyi önceleyen muhafazakâr değerler ve toplumsal normlar bu tür yaklaşımlara katkıda bulunan faktörler olabilir. Buna ek olarak, siyasi ortam da LGBTQ+ konularının Türk televizyonlarında nasıl yansıtıldığı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Szulc'a (2011) göre, Türk toplumu için 'normal' ya da 'doğal' olarak kabul edilen cinsellik heteroseksüel ve tek eşli ilişkileri içermekte, bunun dışındaki her türlü ilişki normal dışı ve uygunsuz olarak değerlendirilmektedir. Türkiye'de bazı LGBTQ+ örgütlerinin mahkeme kararlarıyla, 'genel ahlaka' ve 'Türk aile yapısına' aykırı olmaları ya da yasadışı faaliyetlerde bulunmaları gerekçeleriyle kapatıldıkları görülmüştür (Szulc, 2011). Eşcinsel olmanın, eşcinsel ilişki yaşamamanın veya bir LGBTQ+ örgütü kurmanın yasadışı olmadığı açıktır; ancak bunlar Türkiye'de "devlet kurumları, polis güçleri ve savcılar tarafından yoğun bir şekilde kısıtlanmakta ve kontrol edilmektedir" (Özbay & Öktem, 2021, s.117). Dolayısıyla, LGBTQ+ bireyler veya meseleler, yukarıda sıralanan olası nedenlerden ötürü Türkiye'deki yeniden çevrim dizilerinde görmezden geliniyor ve dizilerden çıkarılıyor olabilir.

3.2 Kadın ve Erkekleri Çevreleyen Toplumsal Cinsiyet Roller ve Basmakalıp Temsiller

Yeniden çevrim dizi, Güneş'in evli ve çocuklu, mutlu bir kadın olmasıyla sona erer. Kaynak yapımda kocasını kaybeden Rose, dizinin sonunda bekâr kalırken, yeniden çevrim dizide Güneş'in kocasının ölmemesi ve ondan bir çocuk sahibi olması geleneksel Türk toplumunda var olan bazı kültürel beklentilerle ilişkilendirilebilir. Bilgin (1998), Türk toplumunda aile kurumunun Batı kültürlerine göre çok daha güçlü olduğunu, toplum tarafından benimsendiğini ve kabul gördüğünü, kadın ve erkeklerin büyük çoğunluğunun evlilik yoluyla aile olmaya büyük önem verdiğini belirtir. Bu durum, Türk toplumunda kadınların aile kurmak ve çocuk sahibi olmak gibi toplumsal beklentilerle karşı karşıya olmasıyla açıklanabilir. Ergun (2022), prime-time Türk dizilerinde kadınların evliliğe meraklı bireyler olarak resmedildiğini, toplumsal olarak "normal" kabul edilen bireyin doğması, büyümesi, evlenmesi, üremesi, aile kurması ve ardından ölmesi olduğunu ve kadınlar söz konusu olduğunda bu durumun normal olandan ziyade kadınlara uygun ve yakışan olduğunu belirtir ve toplum tarafından normalleştirilen bu kalıpların yaygın olduğunu ifade eder. Ergun, kadınların evlenmesi gerektiği algısının Türk prime-time dizilerinde yaratılan senaryolar ve kurgu karakterler tarafından onaylanıp güzelleştirildiğine ve bu algıların toplum tarafından beslendiğine dikkat çeker.

3.3 Akrabalık Bağları

İncelenen bütüncede toplumsal cinsiyete dayalı kayma örneklerine bakıldığında yeniden çevrim dizide karakterlere bağlı bir dönüştürme kayması kullanılarak ekleme stratejisinin kullanıldığı görülmüştür. Yeniden çevrim dizide Güneş'in nişanlısı Yalın, Azra'nın iş

arkadaşı ve eski aşkı olan Yıldırım'ın yeğeni olarak tasvir edilir. Ancak kaynak dizide Rose'un nişanlısı James ile Hannah'nın iş arkadaşı ve eski aşkı Christie arasında amca-yeğen ilişkisi yoktur. Türk toplumuna bakıldığında aile ve akrabalık ilişkilerinin güçlü olduğu, çekirdek ve geniş ailede güçlü bir karşılıklı bağlılık duygusu olduğu ve aile bağlarının, ebeveynler ve kardeşlerin yanı sıra daha uzak akrabalar arasında da güçlü olduğu görülebilir. Akyıl (2012) çalışmasında, Türkiye'nin kolektivist kültüre sahip bir ülke olduğunu, yani çekirdek ve geniş aile ile çok güçlü ve yakın bağları olduğunu vurgulayarak bu fikri desteklemektedir. Bu kültüre sahip toplumlarda bireylerin birbirlerine karşı sadakat, karşılıklı bağlılık ve dayanışma duyguları güçlüdür. Böylesine samimi ve sıcak bağları televizyonda görmek, Türk izleyicilerin kendilerini diziye ve karakterlerine daha yakın hissetmelerini sağlayabilir. Dolayısıyla, Güneş'in sevgilisi Yalın'ın yeniden çevrimde Yıldırım'ın yeğeni olması, izleyicinin Yalın ve Yıldırım'a duygusal olarak daha fazla yakınlaşmasını sağlayabilir.

3.4 Cinsellikle İlgili Konular veya Sahneler

İncelenen bütüncüye bakıldığında cinsellikle ilgili konular ve sahnelerde de yeniden çevrim sürümde belli kaymalar gözlemlenmiştir. Örneğin, Nina karakterinin yeniden çevrim dizide Sanem olarak tasvir edilmesinde, bir farklanma stratejisinin kullanılarak değiştirme kaymasının olduğu görülebilir. Kaynak dizideki Nina karakterinin alkolik olması, seks hayatı gibi konular yeniden çevrim dizideki Sanem karakterinde görülmemektedir. Bu değişikliğin RTÜK'ün radyo, televizyon ve internet yayınlarını düzenleyen 6112 sayılı kanunıyla ilgili olabileceği söylenebilir. RTÜK'ün yayın hizmetlerinin ilkelerini düzenleyen 24 maddesi içinde 8. maddenin f ve n bendinde yayın hizmetleri "Toplumun millî ve manevî değerlerine, genel ahlaka ve ailenin korunması ilkesine aykırı olamaz" ve "müstehten olamaz" ifadeleri yer almaktadır (RTÜK, 2011). Yeniden çevrim dizinin yapımcılarının ve çevirmenlerinin, Sanem'in hayatında ve karakterinde cinsellik içeren sahne ve konuları diziden bu sebeplerle çıkarmış olduğu söylenebilir.

3.5 Ebeveynlik Roller ve Konuları

Türk toplumuna bakıldığında ebeveynlik rolleri otoriter olma eğilimindedir ve bu otoriterlik ebeveynlerin çocuklarının hayatları ve kararları üzerinde söz sahibi olmalarını sağlar (Kisbu vd., 2023). Örneğin, çocukların evlilik kararı almaları söz konusu olduğunda ailelerinin onayını almak sosyal açıdan önemli bir unsurdur. Bütüncü içinde birkaç örnekte de bu olgu görülmektedir. Kaynak dizide James'in ebeveynleri, oğullarının papazın penisini tuttuktan sonra onu affedip evlenme kararına karışmazken, Yalın'ın ebeveynleri, Güneş'in başka bir erkeği öptüğünü öğrenince, oğullarının onunla evlenmesine karşı çıkarlar. Buradan, ebeveynlerin karar verme sürecinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülebilir.

Yapılan araştırmalar, Türk toplumunda ebeveynlerin ve çocukların, eş seçerken aile onayını çok önemli gördüklerini gösterir. Örneğin, Deniz ve Aydemir (2021), üniversite öğrencileriyle yaptıkları araştırmada eşlerini kimin seçmesi gerektiğini sorduğunda, kız öğrencilerin %66,1'i önce kendileri, sonra ailelerinin onayının alınması gerektiğini, erkek öğrencilerin %57,8'i ise karar vermeden önce ailesinin onaylaması

gerektiğini belirtmiştir (s. 63). Dolayısıyla Türk toplumunda evlilik söz konusu olduğunda ailenin onayının ve isteklerinin önemli olduğu ve anne-babaların çocuklarının hayatları konusunda kendilerini söz sahibi olarak gördükleri, Yalın'ın yeniden çevrim dizideki ebeveynlerinin rolünden de anlaşılabilir.

3.6 Kadınların Kadın Düşmanlığı

Toplumsal cinsiyet kaymaları bağlamında bütüncede kadınların kadın düşmanlığı ile ilgili örneklere bakıldığında yeniden çevrim dizide ekleme stratejisi ile sonuçlanan dönüştürme kaymaları olduğu görülür. Bu örneklere bakıldığında, kadınların, konu aldatma olduğunda kocalarından daha çok kocalarının birlikte olduğu kadını suçlama eğiliminde oldukları görülür. Bu tür durumlarda daha çok kadınlar arasında bir düşmanlık duygusu oluşmaktadır. Yeniden çevrim dizide bakıldığında Songül, aldatıldığını öğrendiğinde önce kocasına değil Elçin'e öfkelenerek ona tepki verir. Bıçakla Elçin'in silikon göğüslerine saldırır. Burada Elçin'in göğüslerine silikon yaptırması seyircinin gözünde onu değersizleştiren ve metres olduğu gerçeğine vurgu yapan bir unsur olarak değerlendirilebilir. Türk toplumunda sıradan aile kadını imajında, bir anne veya eş figürünün göğüslerini yaptırdığı pek düşünülmez. Silikon göğüs, basmakalıp temsile dayalı yargılar ele alındığında Türkiye'de sosyal sınıf statüsünde çekici veya metres kadının simgesi olarak görülebilir. Bunun bir yansıması bu örneklerde görülebilir. Benzer şekilde bütünceden bir başka örnekle, aldatılan Reyhan, kocasını değil de onun sevgilisi Gizem'i suçlar. Hatta Gizem'in avukatı Azra'ya "şeytanın avukatı" der. Reyhan'a göre kocasının aklı şeytan olan Gizem tarafından çelinmiş ve yuvası dağıtılmıştır. Türk toplumunda eşlerin sadakatsizliği bağlamında yapılan suçlamalarda cinsiyetçi bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Erkek eşler başka bir kadınla birlikte olduğunda genellikle aldatan erkek değil de birlikte olduğu kadınlar 'kaltak' gibi aşağılayıcı sıfatlarla hedef alınır ve ailenin parçalanmasındaki tüm sorumluluk onlara yüklenir. Özkan'ın (2019) çalışması da bu durumu destekler niteliktedir. Araştırmaya göre, toplumumuzda sadakatsizlik davranışlarında kadınlar 'aktif' ve 'yıkıcı' olarak kategorize edilirken, erkekler ise 'pasif' ve 'mağdur' bir konumda değerlendirilmektedir."

3.7 Çocuklar ve Cinsellik

Bütünceden örneklere bakıldığında çocuklar ve cinsellik ile ilgili konularda yeniden çevrim dizide dönüştürme kaymalarının olduğu görülür. Kaynak dizide, Hannah ve Nathan'ın ilk sezonda 16 yaşındaki kızları Liv'in lisedeki sevgilisi ile seks yapması ve annesi Hannah'nın bunu öğrenince Liv'i jinekoloğa götürerek doğum kontrol hapına başlatması olayı yeniden çevrim diziden çıkarılır. Benzer şekilde, üçüncü sezonda Liv'in Gael isimli bir çocuğu aile evine getirerek onunla beraber yaşamak istemesi de yeniden çevrim diziden silinen olaylardandır. Ailesi bu durumlardan hoşlanmasa da Liv'in bir birey olduğunu kabullenerek ona müdahale etmezler. Ancak, yeniden çevrim dizide Azra ve Sergen'in kızı Miray'ın sevgilisi yoktur. Türk toplumunun belirli kesimlerinde, henüz evli olmayan çiftlerin birlikte yaşaması hoş karşılanmazken kız çocuklarının erkek arkadaşının olmasının bile çoğu aile tarafından hoş karşılanmadığı görülebilir. Bu nedenle, prime time dizilerin çoğunluğu aileler tarafından izlendiğinden (Okuyuz, 2016), yeniden çevrim dizide çıkarma ile sonuçlanan dönüştürme stratejisine başvurulması doğal

olabilir. Örneğin, Türkiye'de akademisyenlerin cinsiyet algıları üzerine yapılan bir araştırmada, "Genç bir kızın ailesi tarafından flört etmesine izin verilmeli" ifadesine katılımcıların %45,9'unun "katılmıyorum" yanıtını vererek bu durumu uygunsuz bulduğu görülmüştür. Araştırmacılar, yüksek eğitilmiş bu grup içinde bile çoğunluğun kadın özgürlüğüne yönelik geleneksel tutumlara sahip olduğunu ve bu sonuç doğrultusunda genç bir kadının bir erkekle ilişki yaşaması için ailesinin iznine bağlı olması fikrinin kadınların özgürlüğü üzerinde önemli bir kısıtlama olduğunu belirtir (Kahraman Yüce vd., 2014). Aynı zamanda Liv'in cinselliğiyle ilgili konularda yeniden çevrim dizide yapılan çıkarmalara bakıldığında cinsellik ve "bekâret" kavramının, Türk toplumunda tabu olarak kabul edildiği ve bu konuların genellikle tartışılmadığı ve özellikle görmezden geldiği söylenebilir (Evcili vd., 2013).

3.8 Kadına Yönelik Şiddet

Bütüncedeki belli örneklerde kadına yönelik şiddetin de işlendiği saptanmıştır. Kaynak dizide olmayan Ceylan karakterinin yeniden çevrim diziyeye kadına şiddet konularına dikkat çekmek ve toplumda farkındalık oluşturmak üzere eklendiği söylenebilir. Ceylan, kocası tarafından fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalan, hatta neredeyse öldürülen bir kadındır. Tekkas Kerman ve Betrus (2020) da çalışmalarında görülebileceği gibi Türk toplumunda her yıl birçok kadın fiziksel veya psikolojik şiddete maruz kalmaktadır. Yeniden çevrim diziyeye baktığımızda ise Ceylan'ın dizideki cinsiyet temsili bu konuya dikkat çekmek üzere verilen toplumsal bir mesaj olarak değerlendirilebilir. Türkiye'de farklı şiddet biçimlerine maruz kalan kadınların yanı sıra, her yıl öldürülme riskiyle karşı karşıya kalan birçok kadın olduğu da görülebilir. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun verileri, 2023 yılında Türkiye'de toplam 315 kadının öldürüldüğünü gösterir. Bu cinayetlerde ise kadınların yaklaşık %70'inin, kendi hayatlarıyla ilgili karar vermek istemeleri nedeniyle erkekler tarafından öldürüldüğü görülmüştür (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2024). Bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda yapımcıların toplumda farkındalık uyandırmak için ekleme stratejisini kullandığı ve kadınların genç yaşta evlendirilmemesi, eğitim hayatından zorla koparılmamaları, şiddete maruz kaldıklarında yalnız bırakılmak yerine aileleri ve çevreleri tarafından destek görebilmeleri şiddet gösteren kişiden uzaklaştırılmasının sağlanması konuları izleyiciye aktarılacak istenmiş olabilir. Dolayısıyla, Ceylan'ın yeniden çevrim diziyeye eklenmesi, genel hikâyeye etki etmekte ve kaynak diziden farklı bir mesaj iletmektedir.

3.9 Alkolle İlgili Konular ve Sahneler

İncelenen bütünceden hareketle alkolle ilgili sahnelerde de kayma olduğu saptanmıştır. Örneğin, Hannah ve Nathan'ın kızları Liv'in çantasında uyuşturucu bir madde buldukları ve Liv'i azarlamalarına rağmen bunu kendilerinin kullandıkları sahneler yeniden çevrim diziden çıkarılmıştır. Yeniden çevrim dizide Azra ve Sergen'in ya da kızları Miray'ın, uyuşturucu madde kullandığı görülmez. RTÜK'ün yayın hizmetlerine ilişkin ilkelerinin 8. maddesinde yer alan h bendine bakıldığında "Alkol, tütün ürünleri ve uyuşturucu gibi bağımlılık yapıcı madde kullanımı ile kumar oynamayı özendirici nitelikte olamaz" hükmünün yer aldığı görülür (RTÜK, 2011). RTÜK'ün ilgili maddesine göre, yeniden

çevrim dizide senarist veya çevirmenlerin, lise öğrencisi bir gencin uyuşturucu kullandığı sahneleri kaldırması gerekli görülmüş olabilir. Ayrıca, henüz reşit olmayan Miray'ın ya da onun ebeveynleri olan Azra ve Sergen'in böyle bir madde kullandığı sahneler seyirciler tarafından pek hoş karşılanmayabilir. Azra'nın başarılı bir iş kadını ve fedakâr bir anne olarak canlandırılması da onu izleyicilere sevdiren bir unsur olmuştur, bu sebeple Azra veya kızının uyuşturucu kullandığına dair herhangi bir tasvir, izleyicilerin olumsuz tepki vermesine yol açarak karakterlere olan sevgilerini ve diziyeye olan ilgilerini potansiyel olarak azaltabilir.

3.10 Çocuk Gelin Sorunu

Çocuk gelin sorununun yeniden çevrime eklenmesi de önemlidir. Örneğin, yeniden çevrim diziyeye yine bir dönüştürme kayması ile kaynak dizide yer almayan bir karakterin eklendiği görülür. Henüz kendisi bir çocuk olan Zeynep 13 yaşında evlendirilmiş, bebek sahibi olmuş ve kocasıyla kaynanası tarafından sürekli fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalmış bir karakterdir. Bir gün evden kaçan Zeynep, avukat Çolpan'a giderek ondan yardım ister. Çolpan, Zeynep'in boşanmasını, kocasının ise 10 yıl hapis cezası almasını sağlar. Böylelikle, küçük yaşta çocukların zorla evlendirilmesi ve cinsel istismara uğramasının cezai yaptırımları olduğu dizide gösterilir. Kaynak dizide olmayan bir karakterin veya olayın yeniden çevrim dizide yer almasının nedeni, ciddi bir problem olarak dünya ortalamasının üstünde bir çocuk gelin sorununa sahip Türkiye'de (Anık & Barlin, 2017), senaristlerin bu toplumsal soruna ilişkin bir farkındalık yaratmak ve topluma mesaj vermek istemesi olabilir.

3.11 Ereğ Kültüre Özgü Değerlerin Eklenmesi

Yeniden çevrim dizide kültürel değerlere değinmek ve bu değerleri yansıtmak üzere dönüştürme kayması olduğu ve ekleme stratejisinin kullanıldığı görülür. Örneğin, *Evlilik Hakkında Her Şey* dizisinde Güneş, sevgilisi Yalın'la evlenmeyi istediğinde aileleri arasında bir kız isteme töreni gerçekleşir. Kaynak dizide ise Rose, James'le evlenmeye karar verdiğinde böyle bir tören gerçekleşmez. Kaynak ve yeniden çevrim dizilerin tarihi ve kültürel bağlamlarının birçok açıdan farklılık gösterdiği söylenebilir. Dolayısıyla, yeniden çevrimde, Türk toplumunda önemli görülen bu tören gerçekleştirilir. Bu durum aynı zamanda cinsiyet rollerinin bir yansıması olarak da görülebilir. Geleneksel olarak bu olay, erkeğin ailesinin kızı onayladığı anlamına da gelmektedir. Kızlar ise bu süreçte daha pasif bir role sahiptir. Geleneksel olarak bakıldığında Türk toplumunda gerçekleşen isteme töreninde, evliliğe doğru resmi bir adım olarak erkeğin babası veya bir erkek büyüğü, kızı babasından veya ailesinin en büyük erkek üyesinden ister. Sonuç olarak kızın ve ailesinin rızası varsa kız erkeğe 'verilir'. Böylelikle resmi evlilik sürecinin başlangıcı gerçekleştirilir ve çiftin ilişkisi toplumsal olarak onaylanır. Türk toplumunda, evlilik, nişanlanma ve diğer evlilik uygulamalarında kız isteme sürecini etkileyen temel faktörler kültürel unsurlar, sosyal normlar, dini inançlar, değerler, gelenek ve göreneklerdir (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2018). Yapılan bir araştırmada kız ve erkek öğrencilere kız istemenin önemi sorulduğunda kız öğrencilerin %75,4'ü, erkek öğrencilerinde %76,2'si töreni gerekli bulmuştur (Deniz & Aydemir, 2021. s. 65). Bu durum, bu tür törenlerin Türk

toplumdaki bireyler için önemli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle yeniden çevrim diziyi Türk izleyicileri için daha ilgi çekici ve bağ kurulabilir hale getirmek amacıyla ekleme stratejisi tercih edilmiş olabilir.

4. Sonuç

Bu çalışmada, yüksek lisans tezi için çalışılan İngiliz yapımı bir kaynak dizi *The Split* ve onun Türk yeniden çevrimi *Evlilik Hakkında Her Şey* arasında bulunan 77 toplumsal cinsiyet odaklı kaymanın gerçekleştiği toplumsal başlıklar çalışma kapsamına alınarak iki dizi arasında gerçekleşen bu kaymaların nasıl ve neden gerçekleştiği açıklanmaya çalışılmıştır. İki dizi gözlemlendiğinde, yeniden çevrim dizinin, özellikle toplumsal cinsiyet meseleleri ve kadınların temsilinde, kaynağından önemli kaymalara uğradığı görülmüştür.

Çalışma, toplumsal cinsiyet çalışmaları, görsel-işitsel çeviri (GİÇ) ve yeniden çevrim gibi çeviri çalışmalarının bakış açıları ve yaklaşımlarından yararlanmıştı. Bu alanda yapılan çalışmaların ve çeviri çalışmaları literatürünün incelenmesi sonucunda, yeniden çevrimlerin bir ürünü kaynak kültürden alarak yeni bir kültür için yeniden inşa ettiği görülmüştür. Ancak çalışmada, yeniden çevrimlerin, yalnızca bir ürünün bir kültürden başka bir kültüre aktarılmasını değil daha karmaşık gerçeklikleri içerdiği de ortaya koymaya çalışmıştır.

Yeniden çevrimlerdeki değişikliklerin ana nedeni bu ürünlerin erek odaklı olmasıdır. Bu çalışmanın kapsamını incelediğimizde, bu değişikliklerin temel olarak toplumsal cinsiyete dayandığı açıktır. Bu çalışmada *The Split* ve *Evlilik Hakkında Her Şey*'in karşılaştırmalı analizi, diziler arasında yapılan değişikliklerin Toplumsal Cinsiyet Odaklı Kaymalar Tablosunda (Şekil 1) pek çok tema altında gruplandırılabilirliğini göstermektedir.

Bu temalar altındaki örneklerin analizinde, yeniden çevrim dizilerde Türk toplumunun LGBTQ+ bireylerin ve ilgili konuların televizyonda temsiline karşı negatif bir yaklaşımı olduğu görülmüştür. Bazı kesimlerin bu konuyu tabu olarak gördüğü ve Türk televizyonunda tasvir edilmesini tercih etmediği ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, yeniden çevrim dizilerin bu karakterleri ve onları çevreleyen konuları prime-time dizilerden çıkarmayı seçtiği görülmüştür. Kadın ve erkek etrafındaki toplumsal cinsiyet rolleri ve basmakalıp temsilleriyle ilgili olarak, bu örneklem özelinde, çalışmada yer alan 3.2 başlığı altında yer alan örneklerde de görülebileceği üzere, Türk toplumunun ataerkilli olduğu, kadınların rollerinin anne ve eş olarak önceliklendirildiği gözlemlenmiştir. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel değerlere sahip olduğu düşünülen Türk toplumunda (Yıldız, 2023), kadının evlenmesi gerektiğine dair bir algı olduğu, kadının mutluluğunun evlenmekten ve çocuk sahibi olmaktan geçtiği de bu dizi özelinde görülebilir. Kadının aldatması, evlilik dışı cinsel ilişki yaşaması, evlilik dışı hamile kalması gibi konuların hala toplumun büyük bir kesiminde tabu olarak görüldüğü söylenebilir. Kaynak dizide kadını çevreleyen bu rollerle çatışmalar olduğunda, yeniden çevrim dizinin bu konularla ilgili değişiklikler yaparak ekleme veya çıkarma stratejilerini kullandığı görülmüştür. Özellikle, cinsellik konuları veya sahneleri söz konusu olduğunda, Türk toplumunda bunların açıkça görülmek istenmediği ve yeniden çevrim dizide çıkarma stratejisinin kullanıldığı

görülmüştür. Ebeveynlik rolleri ve sorunları söz konusu olduğundaysa kaynak diziyile yeniden çevrim dizi karşılaştırıldığında, Türk toplumunda aile biriminin güçlü bağlar ve otoriter bir ebeveyn figürü ile çevrelenerek, genellikle babanın çocuklar üzerinde söz sahibi olduğu geleneksel bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Toplumun akrabalık bağlarının yalnızca çekirdek ve geniş aileyi değil uzak akrabaları da içerecek kadar kuvvetli olduğu görülmüştür. Ayrıca, cinsellik ve alkol gibi konuların hassas kabul edildiği ve bu konularla ilgili olayların genellikle yeniden çevrim diziden çıkarıldığı gözlemlenmiştir. Kaynak dizide, çocuklara birer birey olarak yaklaşıldığı, evlilik, sevgililik veya alkol tüketimi konusunda müdahale edilmediği durumlarda, yeniden çevrim dizide bu konuların Türk toplumunda tabu olarak görüldüğü ortaya çıkmıştır. Ayrıca, yeniden çevrim dizinin Türk toplumunun kız isteme törenleri gibi kültürel değerlerini yansıtan eklemeler içerdiği görülmüştür. Dizi kaynak diziden ayrılarak, Türk toplumunda önemli sorunlar teşkil eden kadına yönelik şiddet ve çocuk gelinler gibi konularda toplumu bilinçlendirir ve mesaj gönderir.

Yeniden çevrim dizideki kaymaların büyük ölçüde kaynak dizinin ve yeniden çevrim izleyici kitlesi arasındaki toplumsal ve kültürel normlar arasındaki çatışmadan kaynaklandığı söylenilebilir. Perdiki'nin modelinden (2017) yararlanılarak, cinsel konular söz konusu olduğunda, böyle bir çatışmayla başa çıkmak için başvuru stratejisinin neredeyse her zaman çıkarma veya ekleme stratejisi olduğu görülmüştür; bu da erek metinde dönüştürmeler ile sonuçlanmıştır. Karakterlerin toplumsal rolleri ve basmakalıp temsilleri söz konusu olduğunda, bu farklılıklarla başa çıkmak için başvuru stratejisinin tercihen 'farklanmaya' gidilmesini içeren 'değiştirme' ile sonuçlandığı görülmüştür. Türk toplumunun kültürel değerlerini ve normlarını yansıtmak ve yeniden çevrim dizinin Türk toplumu tarafından benimsenmesini artırmak söz konusu olduğunda ise başvuru strateji, 'eklemeyi' içeren 'dönüştürme' stratejisidir.

Yeniden çevrimlerin başarısı, iyi hikâye anlatımı ve karakter analizi kadar, yeniden üretildiği toplumdaki değerlerle çatışacak noktaların değiştirilmesi ve toplumun kabul edebileceği şekilde yansıtılmasına dayanır. Kutlu'ya göre (2010), Türkiye'deki televizyon dizileri, toplumsal cinsiyet açısından kadınların temsilini etkilediği için önemlidir. Televizyon, kültürü şekillendirerek ataerkil ideolojinin korunmasına hizmet eder. Böylelikle, geleneksel cinsiyet rolleri sürdürülür ve kitle iletişim araçları tarafından desteklenir. Dolayısıyla, yeniden çevrimler, bir toplumun değerlerini ve tabularını anlamak için önemli araçlardır.

Bu noktada, çeviribilimin dezavantajlı gruplar açısından aktivizmden bahsettiği ve dünyanın özellikle medya dağıtımı ve yayılımı yoluyla kültürlerin küreselleşmesine doğru ilerlediği bir çağda, yeniden çevrimlerin Türk toplumunu başka bir yöne yönlendirmek için yumuşak güç unsuru gibi kullanıldığını belirtmek mümkün olabilir. Daha doğrusu yönlendirme sadece erek kültür normları doğrultusunda olmaktadır. Bu doğrultuda, mevcut detaylı analizin sınırlı bütüncesi göz önünde bulundurulduğunda yeniden çevrimler, medya gibi büyük güçler tarafından belirlenen geleneksel ve yaygın olarak kabul gören muhafazakâr milliyetçi toplumsal değerlerin sürdürülmesi ve sağlamlaştırılması için yumuşak güç unsuru olabilmektedir. Geçmiş yıllarda çeviri, Türk toplumunu Batı ile tanıştırmak ve Batı normlarını Türk toplumuna entegre etmek için bir

araç olarak kullanılırken (bkz. Berk, 1999; Pakar, 2002; Tahir Gürçağlar, 2009), bugün GİÇ'in popüler bir biçimi olan yeniden çevrimler kısmi bir kapı bekçiliği aracı haline gelmiştir.

Doğası gereği yeniden çevrimler, yapımcıya (yapım ülkesinden yapım ekibine kadar her şeyi kapsayacak şekilde geniş anlamda kullanılmıştır) içsel bir yumuşak güç olarak kullanılan değerli külliyatlardır. Yeniden çevrimlerde ekleme, çıkarma, dönüştürme ve kaydırma olasılığının doğası, bu çabayı çok basit hale getirmekle kalmaz, aynı zamanda yapımcıların kaynağın 'kabul edilebilir' görülen bazı yönlerini alıp kesip yapıştırımlarına ve kabul edilmeyen diğerlerine karşı 'bekçi' olarak hizmet etmelerine olanak tanır. Bu anlamda Venuti'nin (1993) çevirinin tüm amaç ve faaliyetlerinde şiddet içerdiği görüşü kısmen haklı görülebilir. Venuti'ye (1993) göre çeviri, yabancı bir metnin erek dilde, her zaman metnin üretimini, dolaşımını ve alımlanmasını belirleyen egemenlik ve marjinalite hiyerarşileri içinde yapılandırılmış, önceden var olan değerlere, inançlara ve temsillere göre yeniden inşa edilmesidir. Dahası, çevirinin aktardığı farklılık, yerleştirme süreçlerinden geçtikten sonra, artık erek dilin kültürü tarafından damgalanır ve onun anlaşılabilirlik konumlarına, kanonlarına, tabularına, kodlarına ve ideolojilerine asimile edilir (s. 209).

Bu durum 'yerleştirilen' yeniden çevrimlerde de gözlemlenebilir. Dublaj ve altyazı gibi GİÇ türlerinde izleyici kaynak ürünü görebilmekte, dolayısıyla bu çeviri türlerinde kaynak metin ancak belirli ölçülerde yerleştirilebilmektedir. Ancak yeniden çevrimlerde, izleyiciye sunulan ürün kesmeler, çıkarmalar veya eklemelere uğrayarak zaten kapı bekçiliği süreçlerinden geçmiştir. Çalışmanın bulgularına göre yukarıda verilen tablodaki (Şekil 2) başlıklar altında sınıflandırılacak külliyattaki değişimler yalnızca erek kültürün baskın habitusunu, hegemonik normları ve muhafazakâr bir ideolojinin sürdürülmesini gerektirdiğinden, yeniden çevrimlere atfedilen yaratıcılık da sorgulanabilir. Bu anlamda yeniden çevrime eklenen yaratıcılık (bu tür bir serbest çeviri modu kullanıldığında) son derece sınırlıdır. Bu örnek çalışma aracılığıyla aktarılan ideolojinin diğer örnekler tarafından da sürdürülüp sürdürülmediği ancak diğer yeniden çevrimlerin sistematik olarak incelenmesiyle ortaya çıkarılabilir. Ancak bu çalışmanın temeli niteliğindeki çalışmalar (bkz. Duman, 2022; Okyayuz, 2016, 2017b; Sancaktaroğlu Bozkurt & Okyayuz, 2021; Yaygın, 2022) göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'de toplumsal cinsiyet meseleleri söz konusu olduğunda yeniden çevrimlerin toplumun mevcut muhafazakâr normlarını sürdürmek için araç olduğu sonucuna varmak yanlış olmayacaktır.

Bu bağlamda 'çevirmen'in (ister bir çevirmen ister bir uyarlamacı ya da bu rolü üstlenen bir senarist olsun) rolünün çok açık olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır: kendi habitusları, erek ürünün üzerine inşa edileceği, rötuşlanacağı, modüle edileceği ve onunla örtüşmeyen her şeyin değiştirileceği bir mabettir. Bu kişinin metne getirdiği yeniden yazma becerileri, toplumsal hassasiyete yol açabilecek (özellikle toplumsal cinsiyetle ilgili konularda) durumları tespit edebilmek ve Türk kamuoyuna ulaşmadan önce hafifletebilmektir. Bu da yeniden çevrim ürünlerini kaynak Türk dizilerinin kopyaları haline getirmekte ve çeviri yoluyla zenginleşme ve kültürel alışverişin tüm yönleri öncelikli olmamakta, ve hatta belki de istenmemektedir.

Yazar Katkıları

Birinci Yazar: Göknur Öner %70 (veri toplama ve analiz, tartışma, literatür taraması (Örneğin, literatür taraması, veri toplama ve analizi, kuramsal çerçeve, tartışma)

İkinci Yazar: Ayşe Şirin Okyayuz %20 (literatür taraması, tartışma)

Üçüncü Yazar: Sinem Sancaktaroğlu Bozkurt %10 (literatür taraması, tartışma)

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Author Contributions

First Author: Göknur Öner 70% (literature review, data collection and analysis, theoretical framework, discussion)

Second Author: Ayşe Şirin Okyayuz 20% (literature review, discussion)

Third Author: Sinem Sancaktaroğlu Bozkurt 10% (literature review, discussion)

Conflict of Interest: The authors declare no conflict of interest.

Financial Support: The authors declare that they received no financial support for this study.

Kaynakça

- Abdal, G. (2022). *Türkiye'de feminist terminolojinin çeviri yoluyla inşası* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2018). *Türkiye aile yapısı araştırması ileri istatistik analizi*. TDV Yayın. https://www.aile.gov.tr/media/35869/taya-18_turkce_kitap.pdf
- Akyil, Y. (2012). *Family value transition in a changing Turkey* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Antioch University.
- Anık, M., & Barlin, R. (2017). Türkiye'de çocuk gelinler sorunu: Balıkesir örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1827-1841. <https://doi.org/10.15869/itobiad.332107>
- Berk, Ö. (1999). *Translation and westernisation in Turkey (from the 1840s to the 1980s)* [Yayımlanmamış doktora tezi]. University of Warwick.
- Beyaz, D. (2021, Temmuz 30). *Türkiye'nin ilk hukuk dizisi: The Split uyarlaması "Ayrılık"ta çekimler başlıyor*. Kayıp Rihim. <https://kayiprihim.com/haberler/dizi/ayrilik-the-split-uyarlamasi-turkiye-ilk-hukuk-dizisi/#:~:text=T%C3%BCrkiye'nin%20ilk%20hukuk%20serisi,yap%C4%B1m%C4%B1%20T he%20Split'ten%20uyarlan%C4%B1yor.&text=Ayr%C4%B1l%C4%B1k%20i%C3%A7in%20%C3%A7ekimler%20ba%C5%9Fl%C4%B1yor.,Yazkan%20gibi%20isimler%20yer%20al%C4%B1yor>.
- Bilgin, V. (1998). Türk toplumunda aile kurumunu benimseme ve sahiplenme düzeyleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10(10), 387-414. <https://doi.org/10.17120/omuifd.24507>
- Bourdieu, P. (1976). Le champ scientifique. *Actes de la Recherche en Sciences Sociales*, 2(3), 88-104. <https://doi.org/10.3406/arss.1976.3454>
- Chaume, F. (2013). The turn of audiovisual translation: New audiences and new Technologies. *Translation Spaces*, 2(1). <https://doi.org/10.1075/ts.2.06cha>

- Çelik, K. (2022). Çeviride kadın izi: Feminist çeviri stratejileri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 27, 853-868. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1106163>
- Dağabak, E. S. (2018). *Çeviri stratejileri kullanılarak masallardaki kadın imajının yeniden kurulması: Politically Correct Bedtime Stories kitabı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deniz, A. B., & Aydemir, İ. (2021). Üniversite öğrencilerinin aile ve evliliğe ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 59–78. <https://doi.org/10.33417/tsh.799078>
- Diaz Cintas, J., & A. Remael. (2007). *Audiovisual translation: Subtitling*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315759678>
- Duman, D. (2022). *Translation studies and remakes: A case study on translation of culture specific items in Turkish remake of tv series shameless (Us)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe University, Institute of Social Sciences.
- Ergun, Y. (2022). Prime-time dizi yanılığı: Kadınlar ve evlenme merakı. *BOBOscope*. <https://boboscope.com/icerik/primetime-dizi-yanilgisi-kadinlar-ve-evlenme>
- Ergün, E. (2016). Translational beginnings and origin/izing stories. L. von Flotow & F. Farahzad (Ed.), *(Re)Writing the history of the contemporary feminist movement in Turkey* içinde (ss. 41-55). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315624730>
- Evans, J. (2014). Film remakes, the black sheep of translation. *Translation Studies*, 7(3), 300-314. <https://doi.org/10.1080/14781700.2013.877208>
- Evans, J. (2018). Film remakes as a form of translation. L. Pérez-González (Ed.), *The Routledge handbook of audiovisual translation* içinde (ss. 160-174). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315717166>
- Fox TV. (t.y.). *Evlilik hakkında her şey – Hakkında*. <https://www.nowtv.com.tr/Evlilik-Hakkinda-Her-Sey/bilgi>
- Gambier, Y. (2003). Introduction, screen transadaptation: Perception and reception. *The Translator*, 9(2), 171-189. <https://doi.org/10.1080/13556509.2003.10799152>
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2024). *2023 yıllık veri raporu*. <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/3088/2023-yillik-veri-raporu>
- Kahraman Yüce, L., Kahraman, A. B., Ozansoy, N., Akıllı, H., Kekillioğlu, A., Özcan, A. (2014). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi toplumsal cinsiyet algısı araştırması. *Turkish Studies (Elektronik)*, 9(2), 811-831. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6244>
- Karadağ, A. B. (2013). Tanzimat Dönemi'nden İkinci Meşrutiyet Dönemi'ne kadın çevirmenlerin çeviri tarihimizdeki "Dişil" izleri. *HUMANITAS*, 2, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/87007>
- Kisbu, Y., Akçınar, B., Kuşçul, G. H., Bozok, M., Turunç, G., & Fişek, G. (2023). Protective and risk factors associated with involved fatherhood in a traditional culture. *Family Relations*, 72(1), 294–324. <https://doi.org/10.1111/fare.12679>
- Kutlu, A. (2010). *Televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet açısından kadının sunumu: Kanal D'de yayınlanan "Yaprak Dökümü" dizisinde kadın karakterler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Leitch, T. (2002). Twice told tales: Disavowal and the rhetoric of the remake. J. Forrest ve L. R. Koos (Ed.), *Dead ringers: The remake in theory and practice* içinde (ss. 37–62). State University of New York Press.
- Okyayuz, A.Ş. (2016). Seyir halinde hikayeler ve yeniden çevrimler. E. İ. Keloğlu İşler (Ed.), *Algı, illüzyon, gerçeklik* içinde (ss. 213-268). İmge Kitabevi.
- Okyayuz, A. Ş. (2017a). Power, society and GİÇ in Turkey: An overview. M. Deckert (Ed.), *Audiovisual translation- research and use* içinde (ss. 115-134). Peter Lang. <https://doi.org/10.3726/b11097>
- Okyayuz, A. Ş. (2017b). Çevirmenlikte yaratıcılık ve yeniden çevrimler: The Jeffersons dizisinin tatlı hayat olarak yeniden çevrimi. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*.
- Okyayuz, A. Ş. (2019). Görsel-işitsel çeviride yenilikçi araştırma alanlarına örnekler ve Türkiye’de araştırma boşluklarına bir bakış. *Turkish Studies Language and Literature*, 14(3), 1395-1415. [10.29228/TurkishStudies.25883](https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.25883)
- Okyayuz, A. Ş., & Kaya, M. (2017). *Görsel-işitsel çeviri eğitimi*. Siyasal Kitabevi.
- Orero, P. (Ed.). (2004). *Topics in audiovisual translation*. Benjamins Translation Library.
- Orero, P. (2008). Three different receptions of the same film. *European Journal of English Studies*, 12(2), 179–193. <https://doi.org/10.1080/13825570802151454>
- Özbay, C., & Öktem, K. (2021). Turkey’s queer times. *New Perspectives on Turkey*, 64, 117-130. <https://doi.org/10.1017/npt.2021.4>
- Özkan, Ö. (2019). Medyadaki etik sorunlardan biri olarak cinsiyet ayrımcılığı: Magazin basınından örnek haber incelemesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 10(17), 877-903. <https://doi.org/10.26466/opus.524006>
- Paker, S. (Ed.). (2002). *Translations: (re)Shaping of literature and culture*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Perdikaki, K. (2017). Towards a model for the study of film adaptation as intersemiotic translation. *Intralinea. Special Issue: Building Bridges between Film Studies and Translation Studies*, <http://www.intralinea.org/specials/article/2246>
- Pérez-Gonzalez, L. (2014). *Audiovisual translation. theories, methods and issues*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315762975>
- RTÜK (2011). Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında 6112 Sayılı Kanun. <https://www.rtuk.gov.tr/en/audio-visualmedia-law/5350/5139/the-law-no6112-on-the-establishment-of-radio-andtelevision-enterprises-and-their-media-services-march-3-2011.html>
- RTÜK. (t.y.). Radyo ve Televizyon Üst Kurulu. <https://www.rtuk.gov.tr/>
- Sancaktaroğlu Bozkurt, S. ve Okyayuz, A. Ş. (2021). Gender identification in the portrayal of female roles in the remakes of American TV series in Turkey. *Babel*, 67(3), 255-272. <https://doi.org/10.1075/babel.00224.san>
- Scognamillo, G. (2014). *Türk Sinema Tarihi* (Haz. F. Özgüven & S. Sökmen). Kabcacı Yayıncılık.
- Szulc, L. (2011). Contemporary discourses on non-heterosexual and gender non-conforming citizens of Turkey. *International Review of Turkish Studies*, 1, 10-31.

<https://www.eui.eu/Research/Library/News/2013/07-01InternationalReviewofTurkishStudies>

- Tahir Gürçağlar, Ş. (2009). Translation, presumed innocent. *The Translator*, 15(1), 37–64. <https://10.1080/13556509.2009.10799270>
- Tekkas Kerman, K., & Betrus, P. (2020). Violence against women in Turkey: A social ecological framework of determinants and prevention strategies. *Trauma, Violence, & Abuse*, 21(3), 510-526. <https://doi.org/10.1177/1524838018781104>
- Toury, G. (2012). *Descriptive translation studies - and beyond*. John Benjamins Publishing. <https://doi.org/10.1075/btl.4>
- Ünal, N., & Durualp, E. (2012). Televizyonun okul öncesi çocuklar üzerindeki etkisi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), 93-104. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/254163>
- Venuti, L. (1993) Translation as cultural politics: Regimes of domestication in English. *Textual Practice*, 7(2), 208-223. <https://10.1080/09502369308582166>
- von Flotow, L. (1991). Feminist translation: Contexts, practices and theories. *TTR: Traduction, Terminologie, Rédaction*, 4(2), 69-84. <https://10.7202/037094ar>
- Yaygın, M. (2022). *Remaking sex-related humor: A case study on the Turkish remake "Dadı" of The American Sitcom "The Nanny"* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe University, Institute of Social Sciences.
- Yıldız, M. (2023,). *Life is not easy at all for single mothers in Turkey*. *Gerçeknews*. <https://www.gerceknews.com/special-reports/life-is-not-easy-at-all-for-single-mothers-in-turkey-218634h#:~:text=Single-parent%20families%20are%20alienated,especially%20by%20their%20married%20count erparts>
- Yusuf. (2022, Aralık 16). Türkiye’de kaç tane kanal var?. *Retete Fitness*. <https://retete-fitness.ro/turkiyede-kac-tane-kanal-var/>
- Yücel, Y. G. ve Orhan, G. (2018). Yayıncılık dünyasının feminizasyonu süreci: Kadın çevirmenler üzerine bir inceleme. *Kebikeç: İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, 46(46), 367-380. <https://drive.google.com/file/d/1SfAXlpOXUZqjUXgKFyTyCSKg-ncAlJ0n/view>